KLEMENT SLAVICKÝ

TŘI SKLADBY PRO KLAVÍR

1946-47

PRAHA 1989
PANTON

Na rozhraní let 1946—1947 napsal zasl. um. Klement Slavický (nar. 22. 9. 1910 v Tovačově) Tři skladby pro klavír, které poprvé na festivalovém koncertě Pražského jara 1947 hrál Otakar Vondrovic. Dílo bylo přijato velmi příznivě a nepřestalo se dodnes těšit pozornosti obecenstva i interpretů, o čemž svědčí jeho četná provedení na koncertech u nás i v zahraničí a též řada gramofonových nahrávek. Tento úspěch se zakládá do značné míry na specificky pianistických kvalitách díla: Slavický využívá zvukové i technické možnosti nástroje způsobem, jenž dává interpretovi příležitost uplatnit širokou škálu hráčských dovedností. Odtud sice náročnost, avšak též mimořádná vděčnost, efektní znělost nástrojové stylizace těchto skladeb.

Tím víc udivuje, že Slavický s tak eminentní vlohou pro specificky klavírní hudbu přistoupil k tvorbě pro sólový klavír až po řadě děl v obsazení komorním, vokálním a orchestrálním (mj. první symfonieta, dechové trio, písňový cyklus Zpěv rodné země, dvojsbor pro mužské hlasy Lidice), v nichž do té doby plně rozvinul svůj vyhraněný zralý umělecký projev. Nelze ovšem přehlížet, že i v těchto skladbách leckdy uplatnil klavír v náročně stylizovaných partech.

Trvalo přes deset let, než skladatel vystoupil s novým závažným dílem pro sólový klavír, se sonátou Zamyšlení nad životem v roce 1958 (jí ovšem bezprostředně předcházely dva cykly drobných instruktivních klavírních skladeb Na černých a bílých a Klavír a mládí). Další významné klavírní dílo Etudy a eseje (1965) dal na sebe čekat opět sedm let. V mezidobí i potom Slavický tvořil rozmanitá díla pro sólové nástroje (varhanní Fresky a Invokaci, Partitu pro housle sólo, Musica per arpa. Rapsodii pro violu sólo), pro komorní obsazení (Trialog pro housle, klarinet a klavír, druhý smyčcový kvartet, Sonáta přátelství pro housle a klavír, Capriccia pro lesní roh a klavír ad.), vokální (mj. oratorium Psalmi na latinské texty pro sólové hlasy, sm. sbor a varhany) a orchestrální (od Moravských tanečních fantazií až po třetí symfonietu Koncert pro orchestr a čtvrtou symfonietu Pax hominibus se sopránovým sólem a recitací, jež byla odměněna zlatou medailí OSN).

V těchto dílech se rozvíjí Slavického hudební mluva stupňující se výrazovou komplexností, a vyznačoval-li se jeho umělecký projev od začátku intenzívním emocionálním nábojem, nachází jeho invence a hudební imaginace stále bohatší a rozvětvenější prostředky dynamického účinu, jenž je nositelem živelného náboje jeho hudby.

Tři skladby pro klavír, sonáta Zamyšlení nad životem a Etudy a eseje pro klavír jsou ojedinělé, byť závažné prvky daleko širšího rozmachu skladatelovy tvorby. Přes jejich vynikající čistě klavíristické kvality nelze redukovat tvůrčí zjev Slavického na ně. Jsou spjaty mnoha pouty s ostatními díly tvůrce, zejména s těmi, která jsou jim dobou vzniku blízká. Klademe-li je vedle sebe, představují tři časově odlehlé vývojové momenty. Ale právě tato časová odlehlost dává lépe vyniknout nejen tomu, co je jim společné a co je od sebe odlišuje, ale navíc, jak skladatel v různých dobách svou tvorbou reagoval na prudce se měnící životní situace. To by stálo za zevrubný rozbor.

Ke Třem skladbám pro klavír budiž ještě poznamenáno, že každá z nich tvoří uzavřený celek a samostatně provedena se dobře uplatní. Nicméně tvoří celé dílo vyváženě prokomponovaný útvar, jenž obsahuje víc než součet svých částí. Sled rytmicky útočné Burlesky, zpěvného Intermezza, střídajícího unisona a barvité harmonie, a motoricky expanzivní brilantní Toccaty exponuje nejen účinné kontrasty mezi větami, které se jimi vzájemně umocňují, ale odkrývá navíc důsledně budovaný projekt s přesvědčivým dynamickým průběhem. Dílo bylo poprvé vydáno v roce 1948 v Hudební matici.

Eduard Herzog

На рубеже 1946—1947 гг. Клемент Славицки (родился 22-го сентября 1910 г. в Товачове) написал Три пьесы для фортепиано, которые впервые исполнялись на музыкальном фестивале Пражская весна в 1947 г. Отакаром Вондровицем. Произведение было принято очень одобрительно и до сих пор не перестало привлекать внимание публики и исполнителей, о чем свидетельствуют его многочисленные исполнения не только на родине автора, но и за рубежом, а также ряд граммофонных записей. Этот успех основывается в значительной мере на специфически исполнительских качествах фортепианного произведения: Славицки использует звуковые и технические возможности инструмента в такой степени, которая дает исполнителю возможность применения широкого диапазона исполнительских умений. С этим, правда, связана сложность исполнения, но одновременно музыкант получает большое удовольствие от весьма эффектного звучания инструментальной стилизации этих пьес.

Тем более поражает тот факт, что Славицки, обладая исключительным талантом для фортепианной музыки, начал создавать солные пьесы для фортепиано только после написания ряда произведений для камерных, вокальных и оркестровых ансамблей (напр. первая симфониетта, трио для духовых, цикл Песни родной земли, двойной хор для мужских голосов «Лидице»), в которых ему удалось развить свое яркое, вполне созревшее композиторское мастерство. Нельзя однако не заметить, что кое-кде в этих произведениях использованю фортепиано в сложно стилизированных партиях.

Прошло более десяти лет, пока композитор создал новое значительное произведение для сольного фортепиано, сонату «Мысли о жизни» в 1958 г. (однако непосредственно до ее появления написал два цикла небольших фортепианных пьес инструктивного характера «На черных и белых» и «Фортепиано и молодое поколение»). Следующее значительное произведение для фортепиано «Этюды и эссе» (1965) заставило себя ждать опять семь лет. В этот промежуточный период Славицки сочинял разнообразные произведения для сольных инструментов («Фрески » и «Инвокацию» для органа, «Партиту» для солирующей скрипки, „Musica per arpa", «Рапсодию» для солирующего альта), для камерного ансамбля («Триалог» для скрипки, кларнета и фортепиано, второй квартет для струнных смычковых, «Соната дружбы» для скрипки и фортепиано, «Каприччио» для валторны и фортепиано и др.), хоровые и вокальные произведения (напр. оратория „Psalmi" с использованием латинских текстов для солирующих голосов, смешанного хора и органа) и произведения для оркестра (начиная с «Моравских танцевальных фантазий» до третьей симфониетты «Концерта для оркестра» и четвертой симфониетты „Pax hominibus" с солирующим сопрано и речитативом, награжденной золотой медалью ООН).

В этих произведениях развивается музыкальный язык Славицкого с постепенно нарастающей комплексностью выразительных средств. Если его творчество отличалось с самого начала интенсивным эмоциональным зарядом, то его инвенция и музыкальная имагинация находят все более

богатые и более разнообразные средства динамичного воздействия, которое является носителем этого стихийного заряда его музыки.

«Три пьесы для фортепиано», соната «Мысли о жизни» и «Этюды и эссе для фортепиано» представляют собой весьма единичные, хотя и важные элементы более широкого развития и подъема композиторского творчества Славицкого. Несмотря на их высокие, сугубо пианистические качества нельзя творческое мастерство Славицкого свести только к ним. Они крепко связаны многими узами с другими его произведениями, в частности с теми, которые в отношении времени их возникновения им очень близки. Если их сопоставить, то они представляют три отдельных этапа развития. Но именно эта разница во времени способствует лучшему выявлению не только того, что является для них общим и что их отличает друг от друга, но и того, чем композитор в разные периоды своей творческой деятельности сумел откликнуться на резко меняющиеся жизненные ситуации. Именно это следовало бы подвергнуть более тщательному анализу.

Что касается «Трех пьес для фортепиано», то следует отметить, что каждая из них представляет собой отдельную замкнутую часть, которую можно самостоятельно исполнять. Но с другой стороны все они, вместе взятые, образуют уравновешенное внутренне скомпонированное целое, содержащее в себе более чем простую сумму отдельных составляющих его частей. Последующие друг за другом ритмически аттакующая «Бурлеска», напевное «Интермеццо» с чередующимися унисонами и красочными гармониями и моторически экспансивная блестящая Токката экспонируют не только яркие контрасты между отдельными частями, которые благодаря именно им взаимно усиливаются, но одновременно раскрывают последовательно построенное музыкальное сочинение с выразительным динамичным развитием.

Эдуард Герцог — Перевел Павел Тучны

Der verdiente Künstler Klement Slavický (geboren am 22. September 1910 in Tovačov) komponierte um die Jahreswende 1946—1947 „Drei Klavierstücke", die von Otakar Vondrovic auf einem Festivalkonzert des Prager Frühlings 1947 uraufgeführt wurden. Das Werk fand einen sehr günstigen Nachhall und erfreut sich bis zum heutigen Tag der Aufmerksamkeit des Publikums aber auch der Interpreten, was seine zahlreichen Konzertaufführungen im In- und Ausland und auch mehrere Schallplattenaufnahmen beweisen. Dieser Erfolg beruht in beträchtlichem Masse auf den spezifisch pianistischen Qualitäten des Werkes: Slavický verwendet die Klang- und technischen Möglichkeiten des Instrumentes, aufgrund deren der Interpret die breite Skala der Fingerfertigkeit zeigen kann.Daher also hohe Ansprüche aber andererseits auch aussergewöhnliche Dankbarkeit und effektvoller Klang der Instrumentenstilisierung dieser Kompositionen.

Um so mehr ist man verwundert, dass Slavický mit seinem hervorragenden Talent für spezifische Klaviermusik erst nach einer Reihe von Kammer-, Vokal- und Orchesterwerken (u. a. die erste Symphoniette, Bläsertrio, Liederzyklus „Gesang des Vaterlandes", Doppelmännerchor Lidice), in denen er bis zu jener Zeit völlig seinen ausgeprägten reifen künstlerischen Ausdruck entfaltete, an das Schaffen für Soloklavier herantrat. Es muss allerdings betont werden, dass auch in diesen Kompositionen das Klavier häufig in anspruchsvoller Stilisierung zur Geltung gebracht wurde.

Es dauerte über zehn Jahre, bevor der Komponist im Jahre 1958 sein neues bedeutsames Werk für Soloklavier, die Sonate „Gedanken über das Leben" veröffentlichte (dieser gingen unmittelbar jedoch zwei Zyklen von kleinen instruktiven Klavierkompositionen „Auf den Weissen und Schwarzen" und „Klavier und die Jugend" voraus). Das nächste bedeutende Klavierwerk „Etüden und Essays" (1965) entstand erst nach sieben Jahren. In der Zwischenzeit und auch anschliessend komponierte Slavický verschiedene Kompositionen für Soloinstrumente (Fresken und Invokation für Orgel, Partita für Sologeige, Musica per arpa, Rhapsodie für Soloviola), für Kammerbesetzung (Trialog für Geige, Klarinette und Klavier, II. Streichquartett, Sonate „Freundschaft" für Geige und Klavier, Capriccios für Waldhorn und Klavier u. a. m.), Vokal- (u. a. das Oratorium „Psalmi" nach lateinischen Texten für Solostimmen, gemischten Chor und Orgel) und Orchesterwerke (von den Mährischen Tanzphantasien bis zu der III. Symphoniette Konzert für Orchester und der IV. Symphoniette Pax hominibus mit Sopransolo und Rezitation, die mit einer Goldmedaille der UNO ausgezeichnet wurde).

In diesen Werken wird Slavickýs Musiksprache durch steigende Ausdruckseinheit entfaltet. Sein künstlerischer Ausdruck war von Anfang an durch einen intensiven emotionellen Einsatz gekennzeichnet. Seine Invention und musikalische Imagination finden wiederum ständig reichere und ausgebreitetere Mittel der dynamischen Wirkung, die zum Träger dieses spontanen Einsatzes seiner Musik wird.

„Drei Klavierstücke", die Sonate „Gedanken über das Leben" und „Etüden und Essays" für Klavier sind vereinzelte wenn auch wichtige Elemente eines viel breiteren Aufschwungs des Schaffens Slavickýs. Trotz ihrer hervorragenden rein pianistischen Qualitäten kann die schöpferische Erscheinung des Komponisten nicht nur danach eingeschätzt werden. Sie werden mit vielen anderen, vor allem mit jenen zur gleichen Zeit entstandenen Werken des Künstlers verbunden. Stellen wir sie neben einander, stellen sie drei zeitlich entfernte Entwicklungsmomente dar. Aber gerade aufgrund dieser zeitlichen Entfernung kann nicht nur das Gemeinsame und das Abweichende, sondern darüberhinaus auch dasjenige hervorgehoben werden, wie der Komponist in verschiedenen Zeitetappen durch sein Schaffen auf die stark wechselnde Lebenssituation reagierte. Dieser Aspekt sollte gründlich analysiert werden.

Zu den „Drei Klavierstücken" sollte noch hinzugefügt werden, dass jedes von ihnen eine geschlossene Einheit bildet und selbstständig aufgeführt werden könnte. Immerhin, das ganze Werk stellt eine ausgeglichen durchkomponierte Formation dar, die mehr als die blosse Gesamtheit ihrer einzelnen Teile enthält. Die Folge der rhythmisch angriffslustigen Burleske, des melodischen Intermezzos, des abwechselnden Unisonos und der bunten Harmonie und der motorisch expansiven brillanten Toccata exponieren nicht nur effektvolle Kontraste unter den Sätzen, die sich dadurch gegenseitig steigern, sondern enthüllen darüberhinaus das konsequent gebaute Projekt mit einem überzeugenden dynamischen Verlauf.

Eduard Herzog — Deutsch von Jana Kuhnová

At the thurn of the years 1946 and 1947 Artist of Merit Klement Slavický (born on September 22 in 1910 in Tovačov) wrote "Three Compositions for Piano" which Otakar Vondrovic performed for the first time at a Prague Spring Festival concert in 1947. The work was received very favourably and is popular among the public and pianists till the present which is proved by many performances at concerts in Czechoslovakia and abroad as well as a number of gramophone recordings. This success is based to a certain degree on specifically pianist qualities of the composition: Slavický uses sound and technical possibilities of the instrument in the way which enables the pianist to show his mastery. The work is thus exacting but extraordinarily rewarding.

It is the more surprising that Slavický, with such an eminent talent for specifically piano music, started to compose for solo piano after the number of chamber, vocal and orchestral works (inter alia first symfonietta, wind trio, the song cycle "Songs of the Native Land", the double chorus for male voices "Lidice") in which he fully developed his mature artistic expression. But even in these compositions Slavický many times used piano in exacting parts.

It took more than ten years before the composer came with a new important work for solo piano — the sonata "Contemplation on the Life" in 1958 (it was however immediately preceded by two cycles of minor instructive piano compositions "On Black and White" and the "Piano and Youth"). Another significant piano work "Études and Essays" (1965) came after another seven years. Meantime and later Slavický composed various works for solo instruments (organ "Frescoes" and "Invocation", "Partita for Solo Violin", "Musica per arpa", Rhapsody for Viola Solo), for chamber ensembles ("Trialogue for Violin, Clarinet and Piano", string quartet No. 2, "Sonata of Friendship for Violin and Piano", "Capriccios for French Horn and Piano", etc.), vocal compositions (inter alia oratorio "Psalmi" on latin texts for solo voices, mixed chorus and organ) and orchestral works (from Moravian dance fantasies to third symfonietta "Concerto for Orchestra", fourth symfonietta "Pax Hominibus" with soprano solo and recitation which has won the gold medal of the United Nations).

In these compositions, Slavický's musical language has been developing, gaining ever greater complexity of expression. His artistic expression has had an intensive emotional charge since the beginning and now his invention and imagination are finding ever richer and more developed means of dynamic effect which is an exponent of strong contents of his mus.

"Three Compositions for Piano", the sonata "Contemplation on the Life" and "Études and Essays" for piano are unique but important elements of broader range of the composer's work. Despite their excellent purely piano qualities Slavický's creative abilities cannot be reduced only to them. They are linked with many ties with other works of the composer, mainly those which were composed at the same period. They represent there development moments remote in time. But this helps better show not only their differences but also the composer's reaction to sharply changing situations of life. This should deserve a deeper analysis.

Each of the three compositions for piano forms a closed whole and can be used independently. Nevertheless, they form a balanced unit which contains more than a total of three parts. The sequence of rhythmically aggressive Burlesque, singing Intermezzo, unisono, colourful harmony, and brilliant Toccata displays not only effective contrasts between movements, which are thus mutually intensified, but reveals also the consistently built project with the convincing dynamic course.

Eduard Herzog — Translated by Jana Kuhnová

TŘI SKLADBY PRO KLAVÍR

BURLESCA

KLEMENT SLAVICKÝ
(*1910)

Molto vivo (♩ = 168)

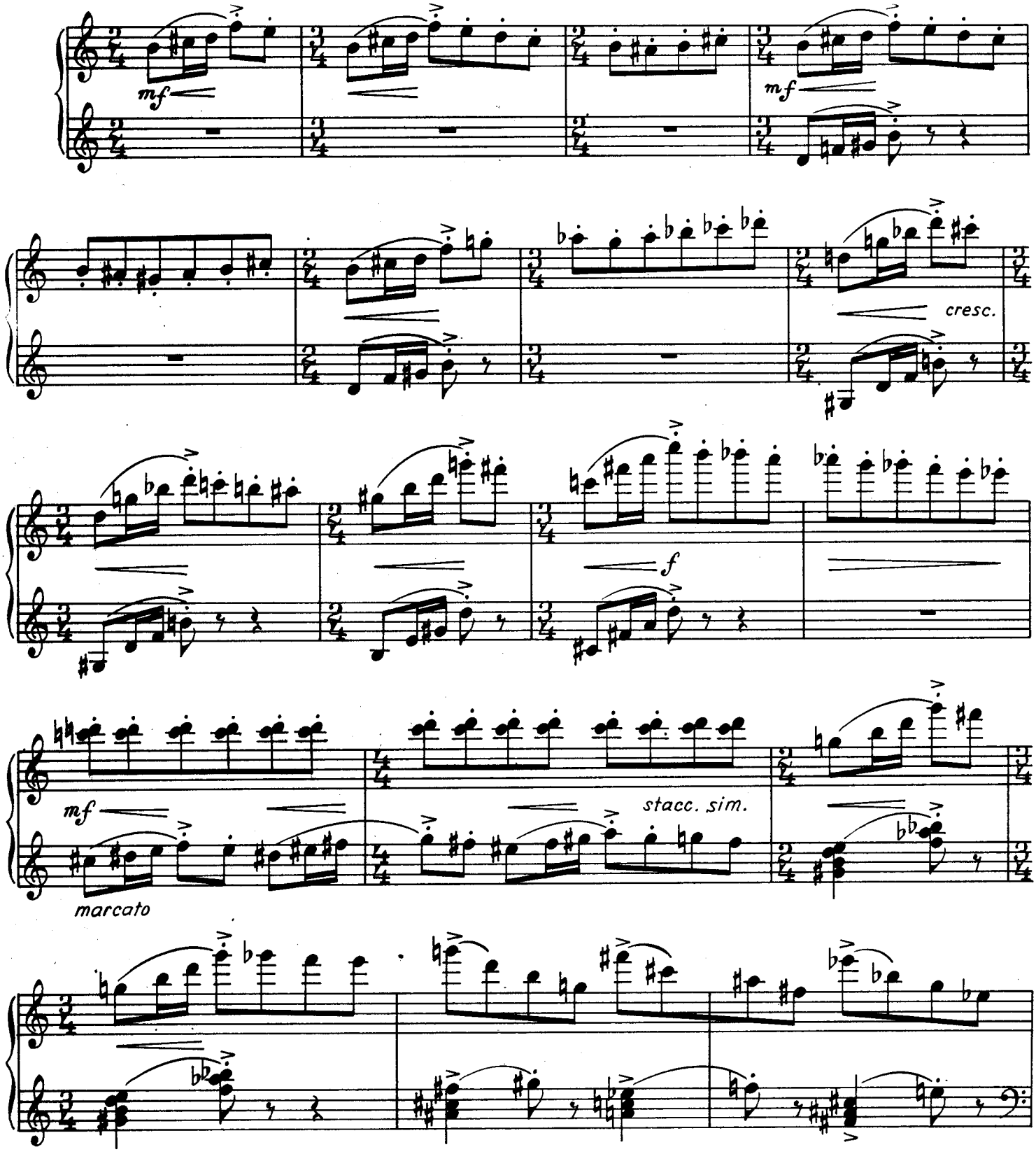

© PANTON, Praha 1989
P 2643
All rights reserved
Printed in Czechoslovakia

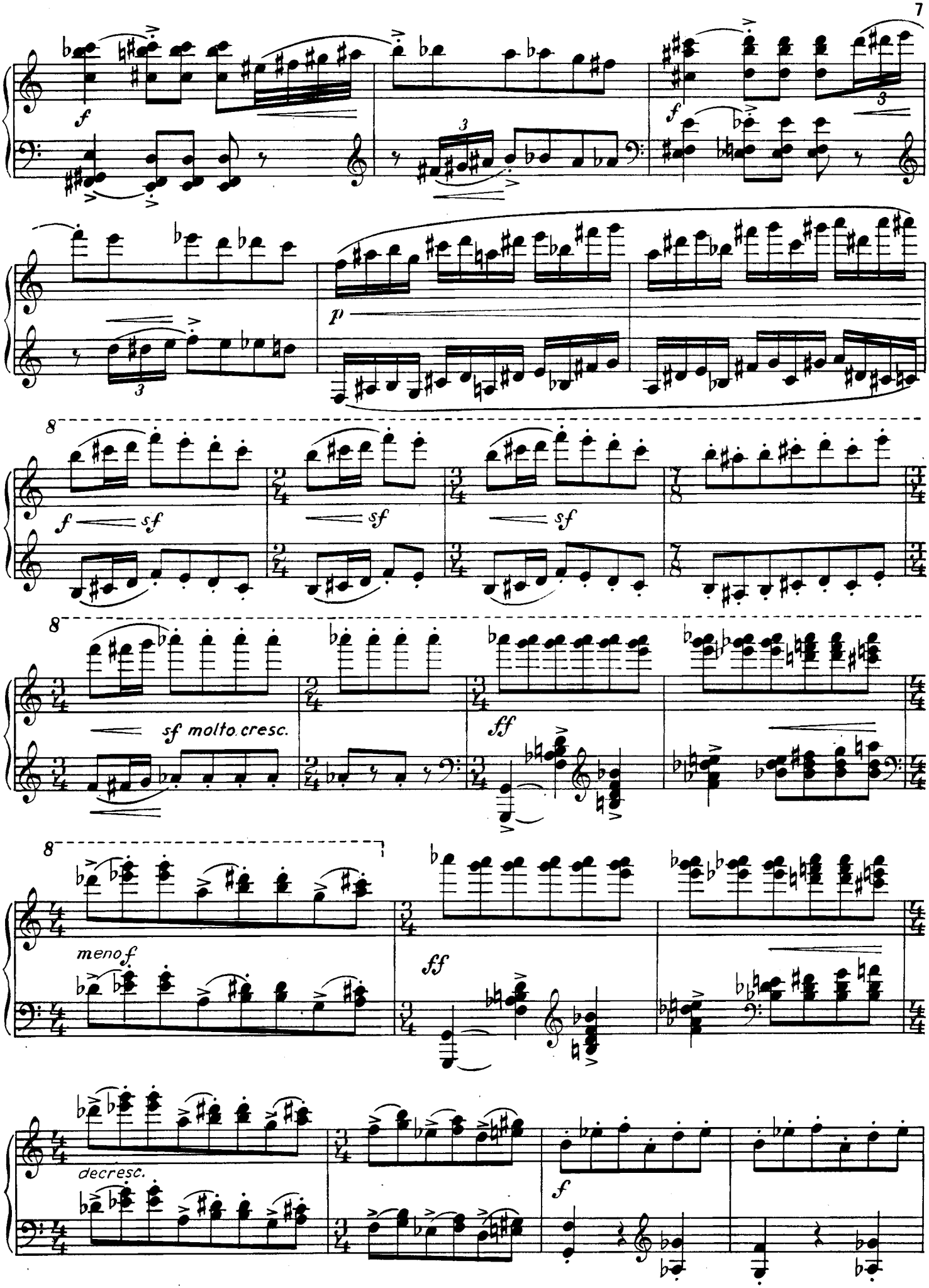
f
3
p
8
sf
sf molto cresc.
ff
meno f
decresc.

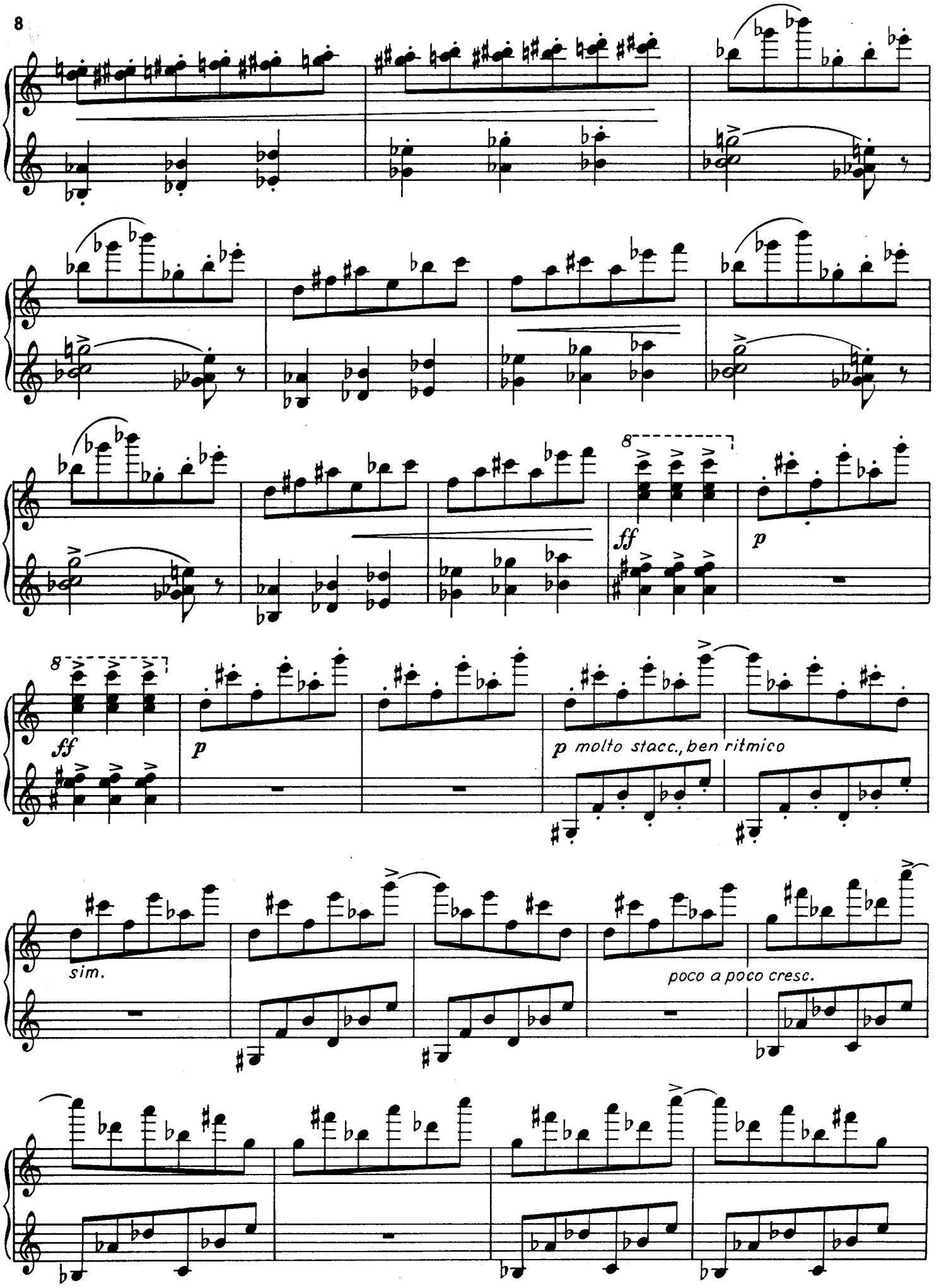
8
ff
p
8
ff
p
p molto stacc., ben ritmico
sim.
poco a poco cresc.

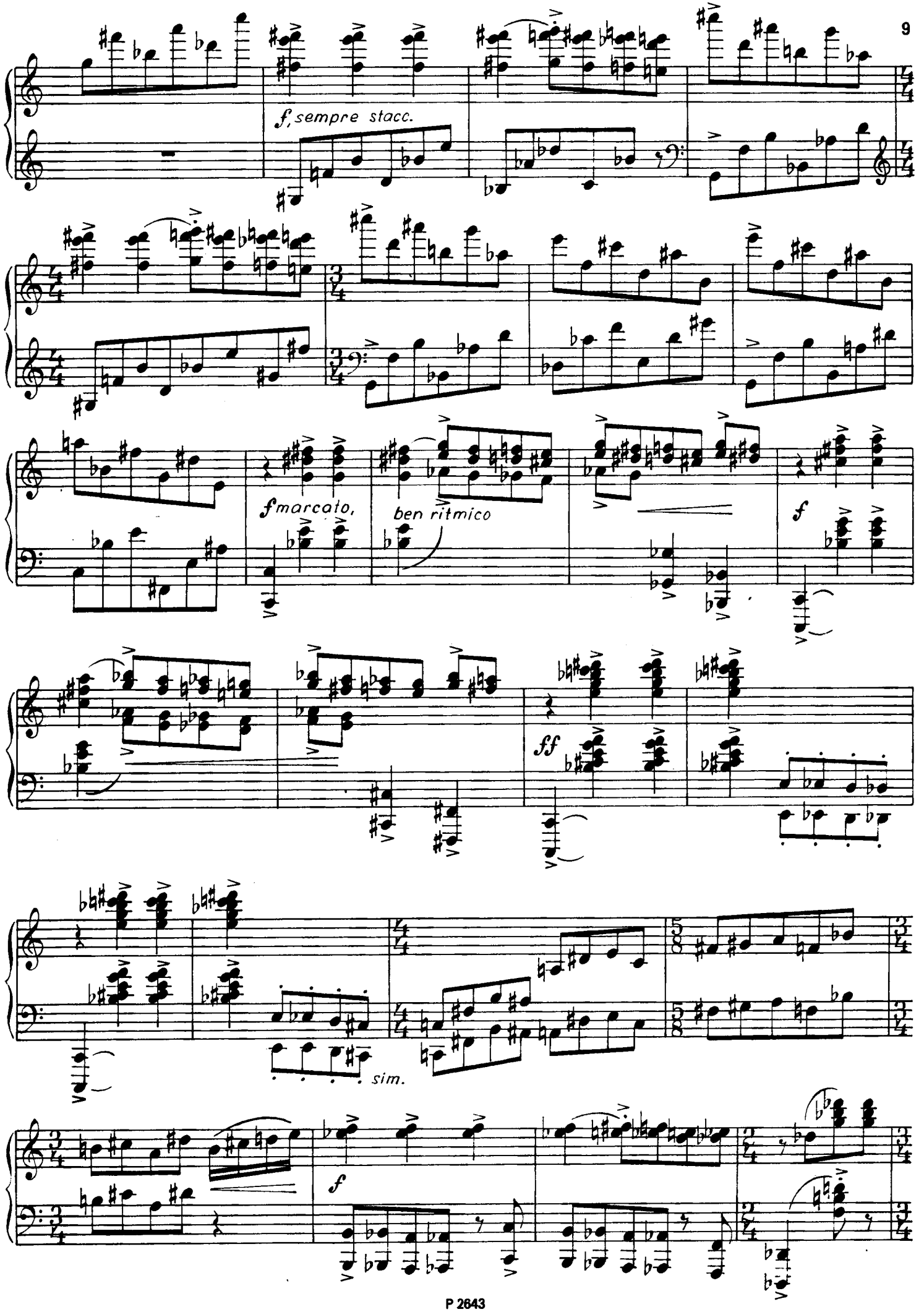
f, sempre stacc.
f marcato,
ben ritmico
f
ff
sim.
f

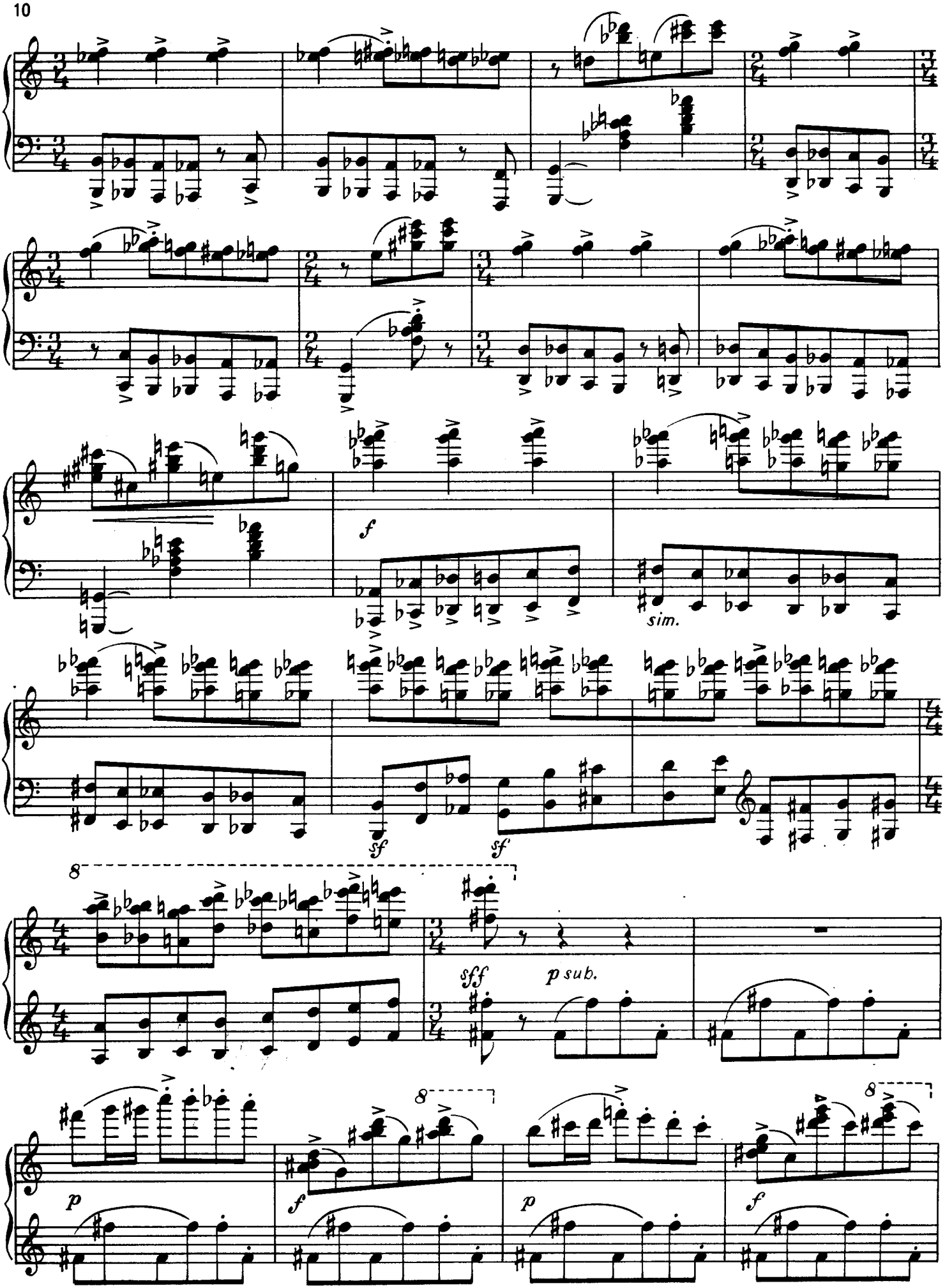
f
sim.
sf
sf
8
sff
p sub.
p
f
8
p
f
8

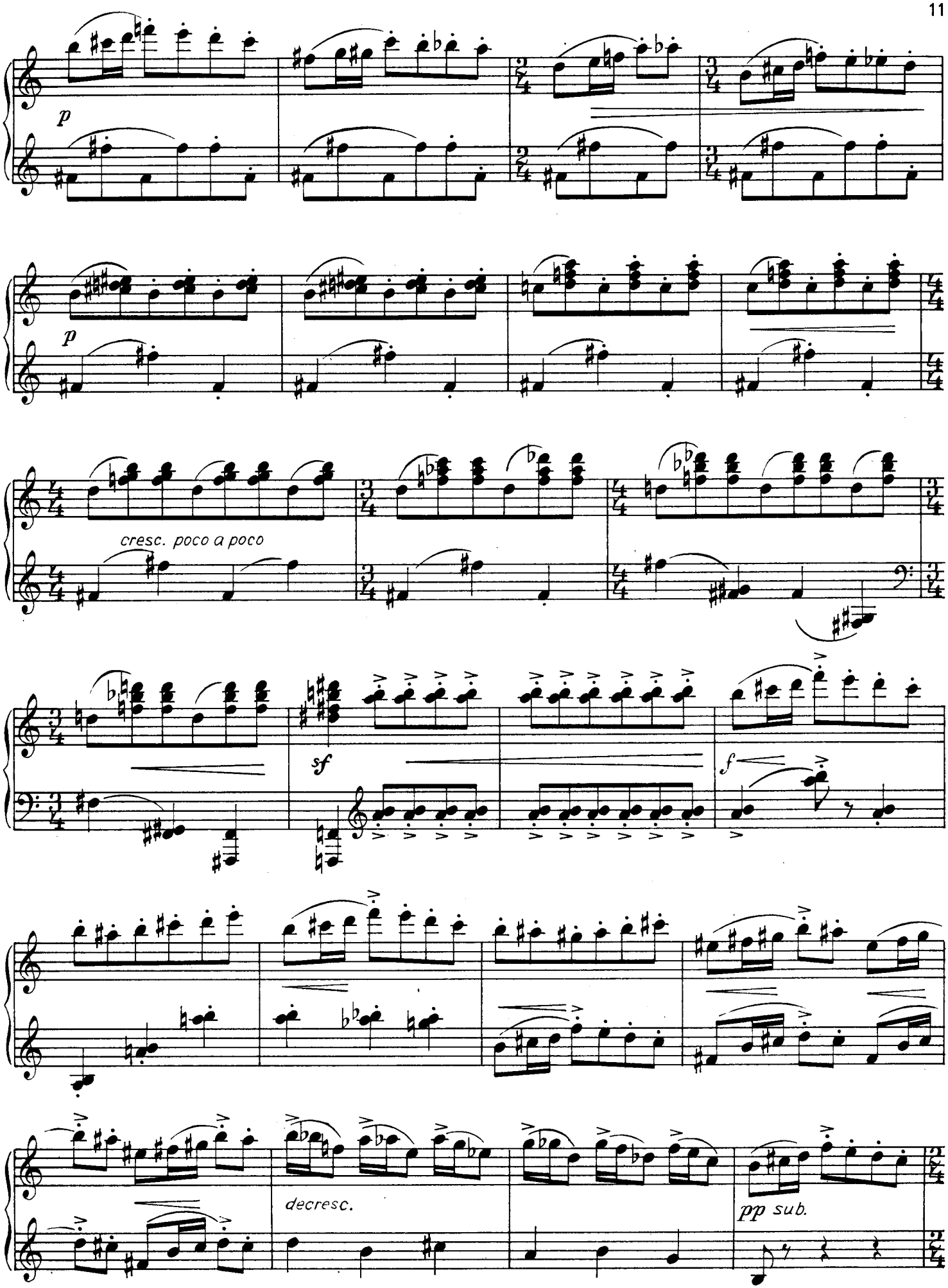
p
p
cresc. poco a poco
sf
f
decresc.
pp sub.

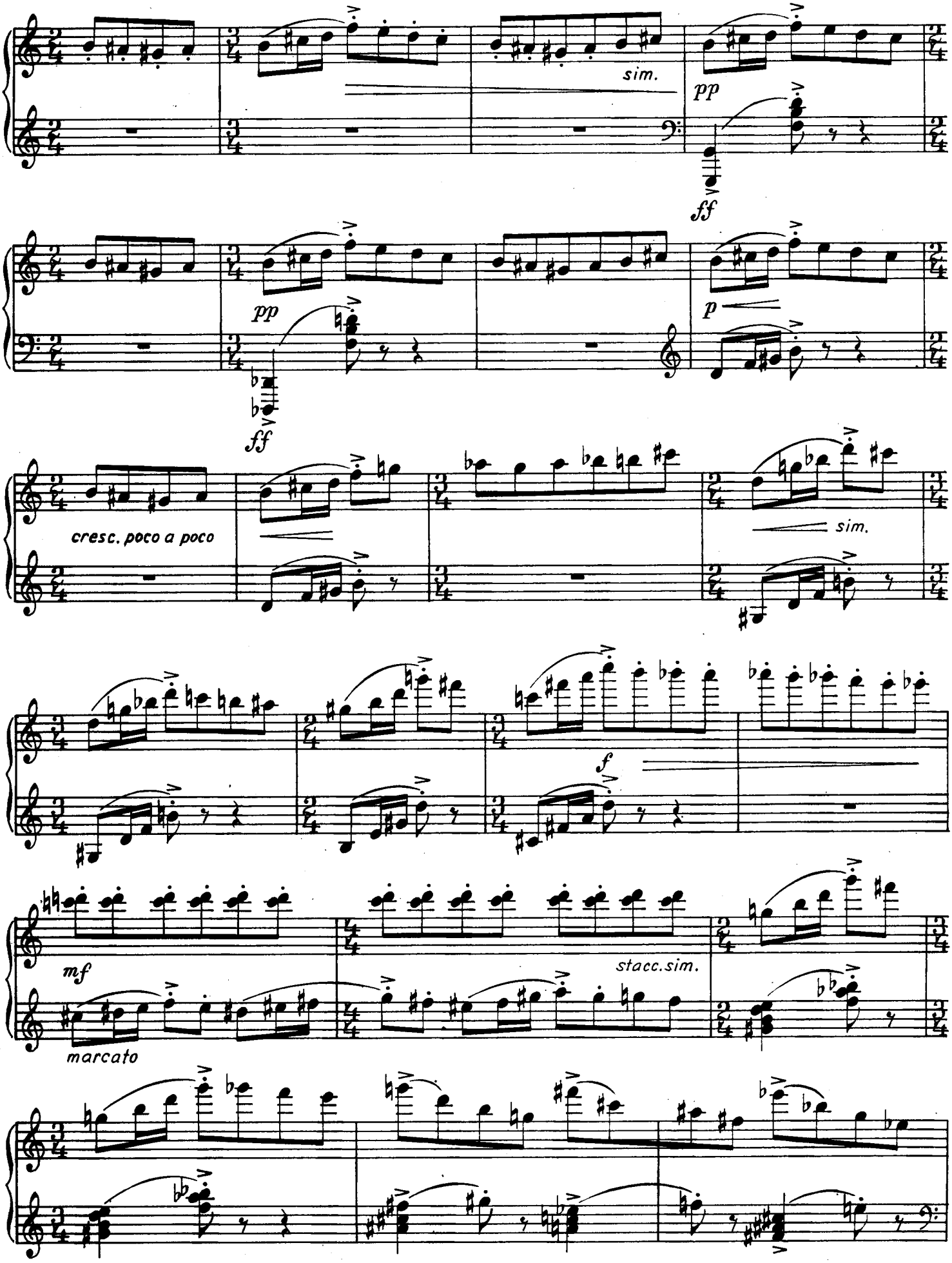
sim.
pp
ff
pp
ff
p
cresc. poco a poco
sim.
f
mf
marcato
stacc.sim.

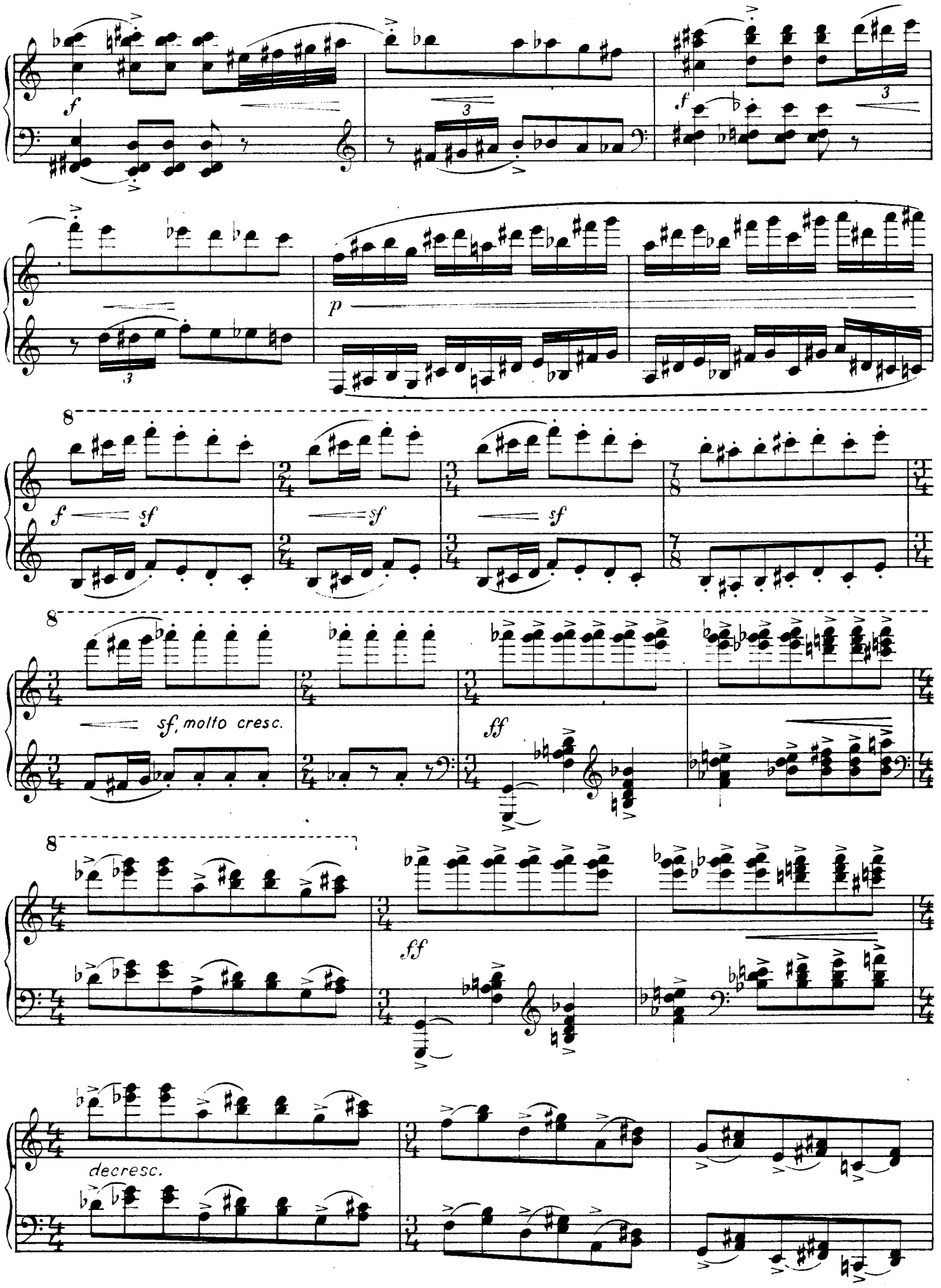
f
3
f
3
p
8
f
sf
sf
sf
8
sf, molto cresc.
ff
8
ff
decresc.

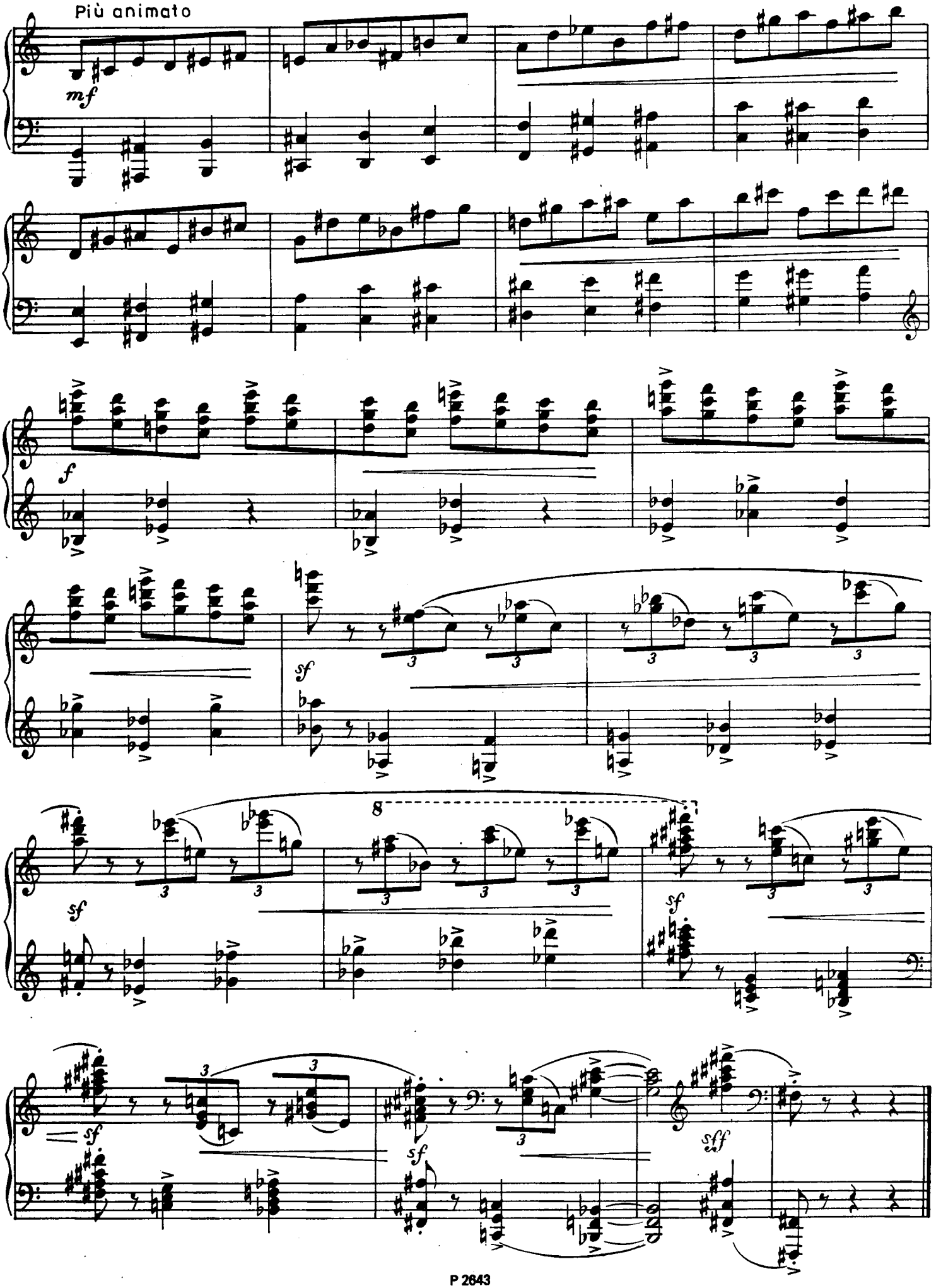
Più animato
mf
f
sf
sf
8
sf
sf
sf
sff

INTERMEZZO

Andantino (♩ = 64)

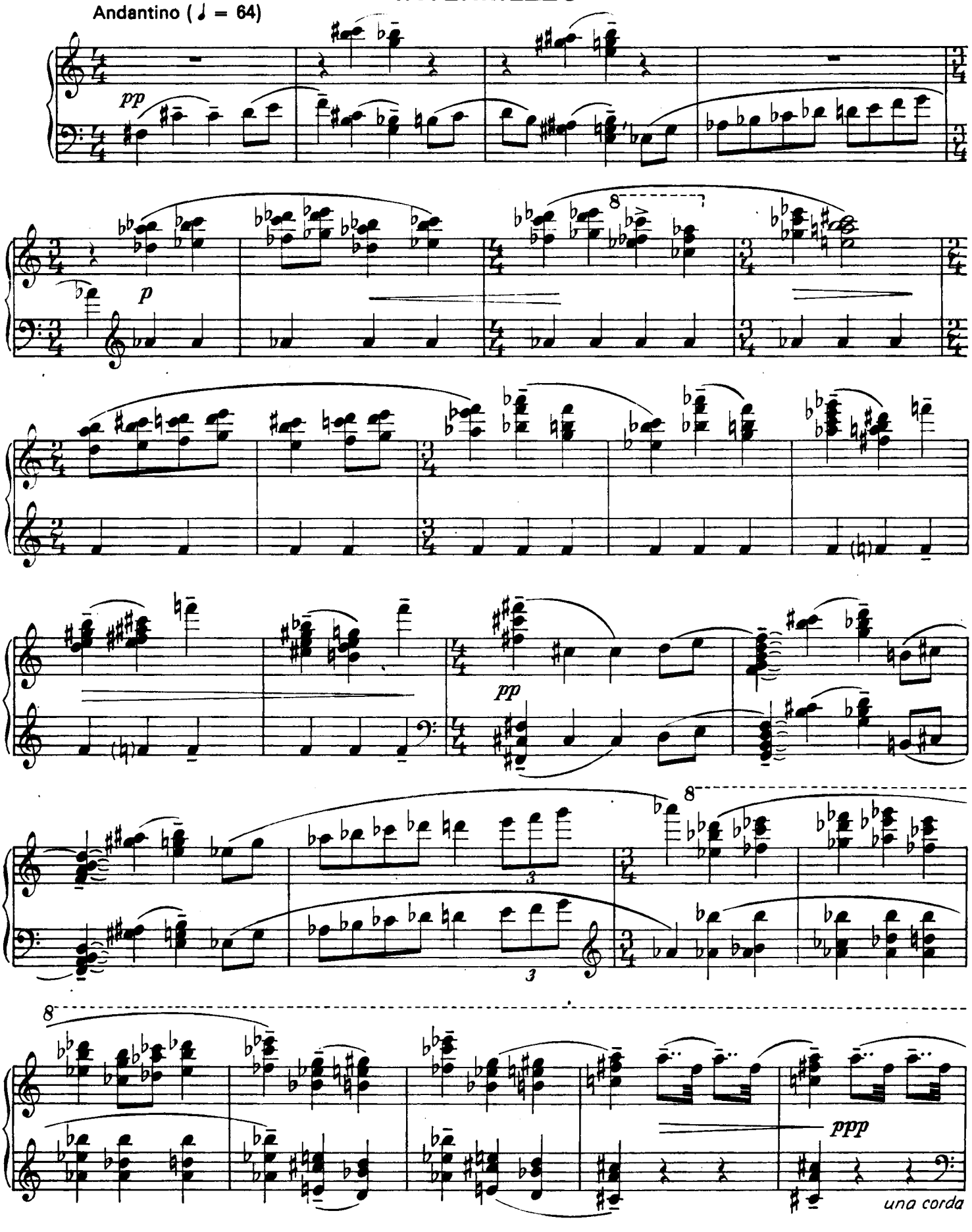

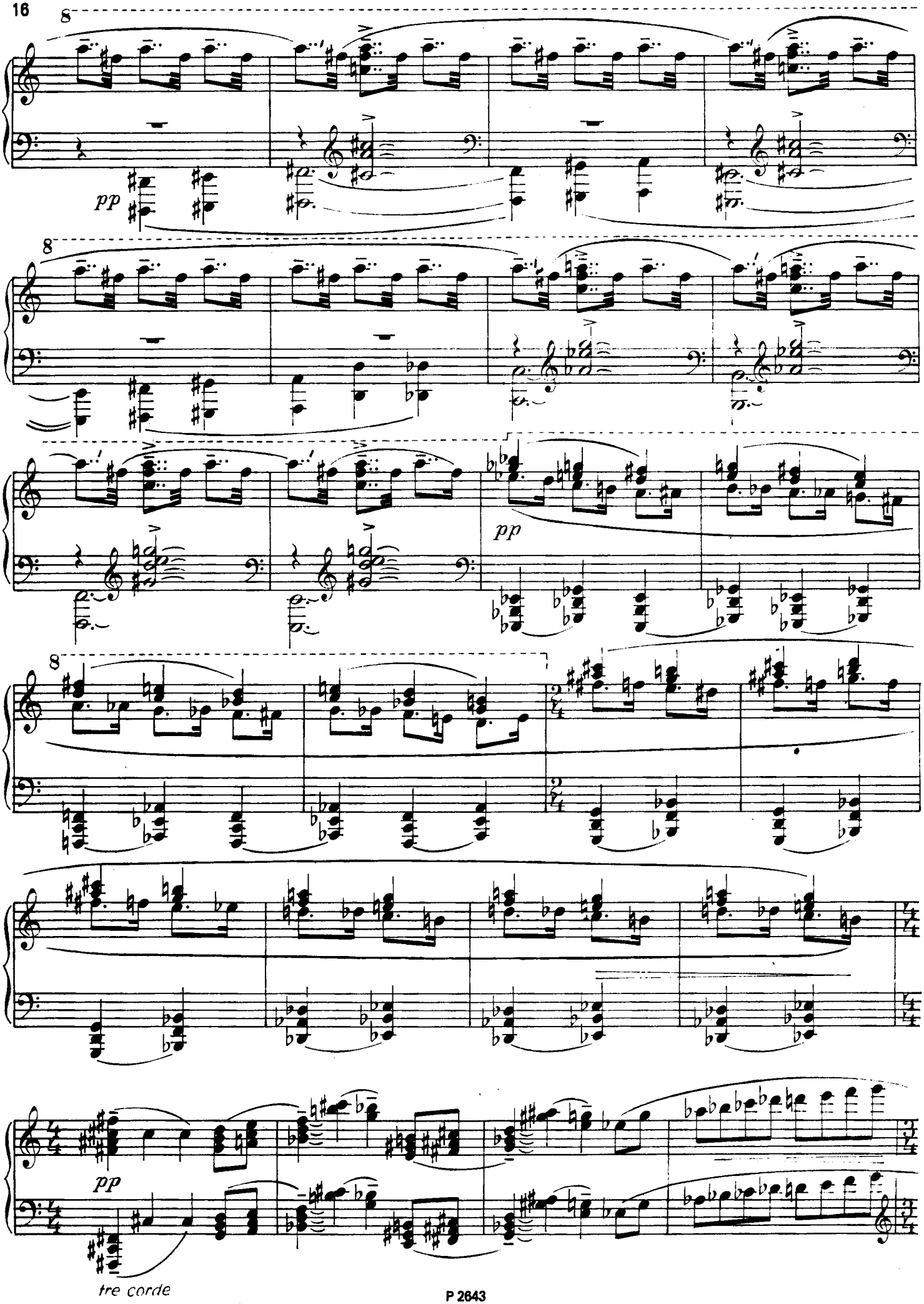
8
pp
8
pp
8
pp
tre corde

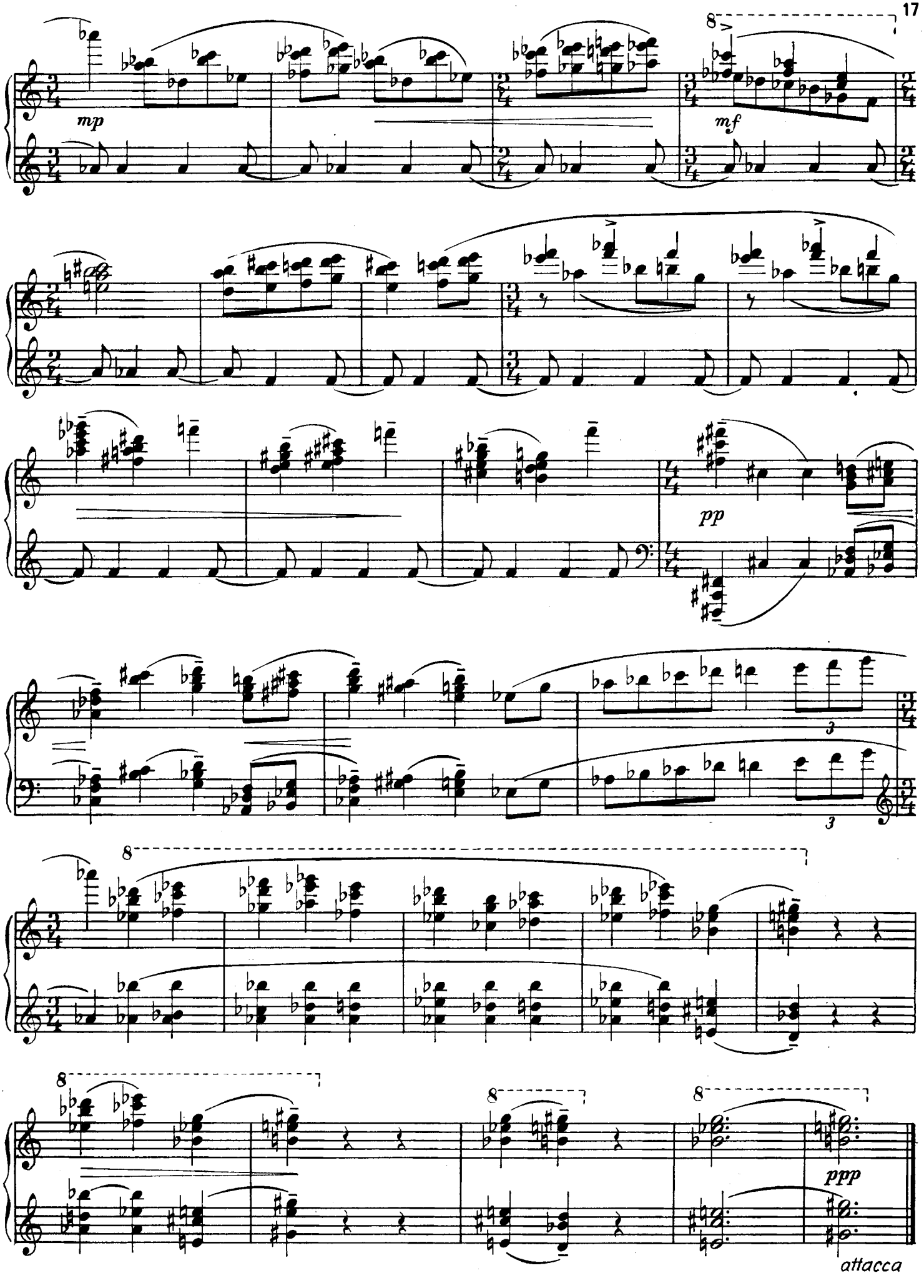
mp
mf
pp
3
3
8
8
8
8
8
ppp
attacca

TOCCATA

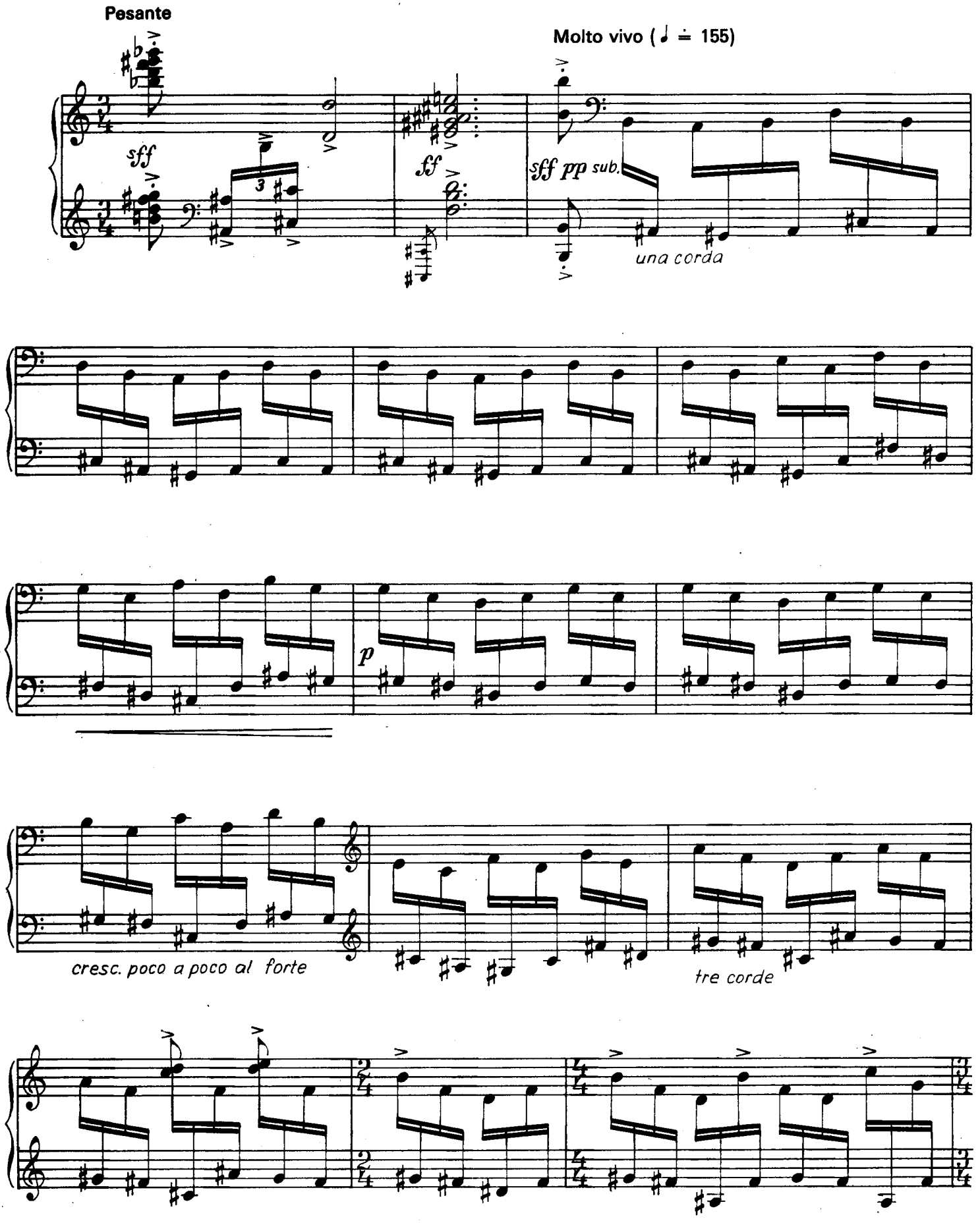
Pesante
Molto vivo (♩ = 155)
sff
ff
sff pp sub.
una corda
p
cresc. poco a poco al forte
tre corde

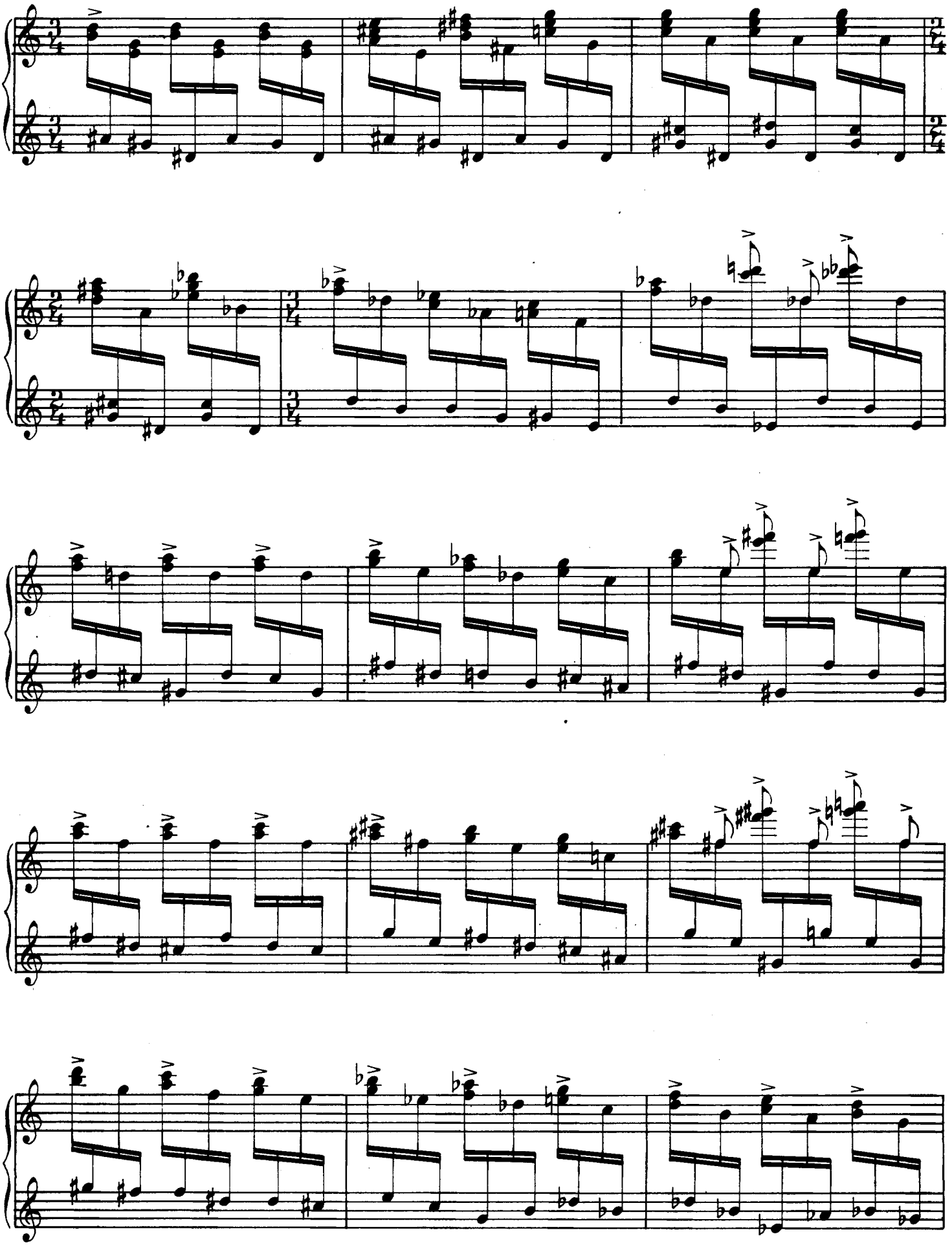

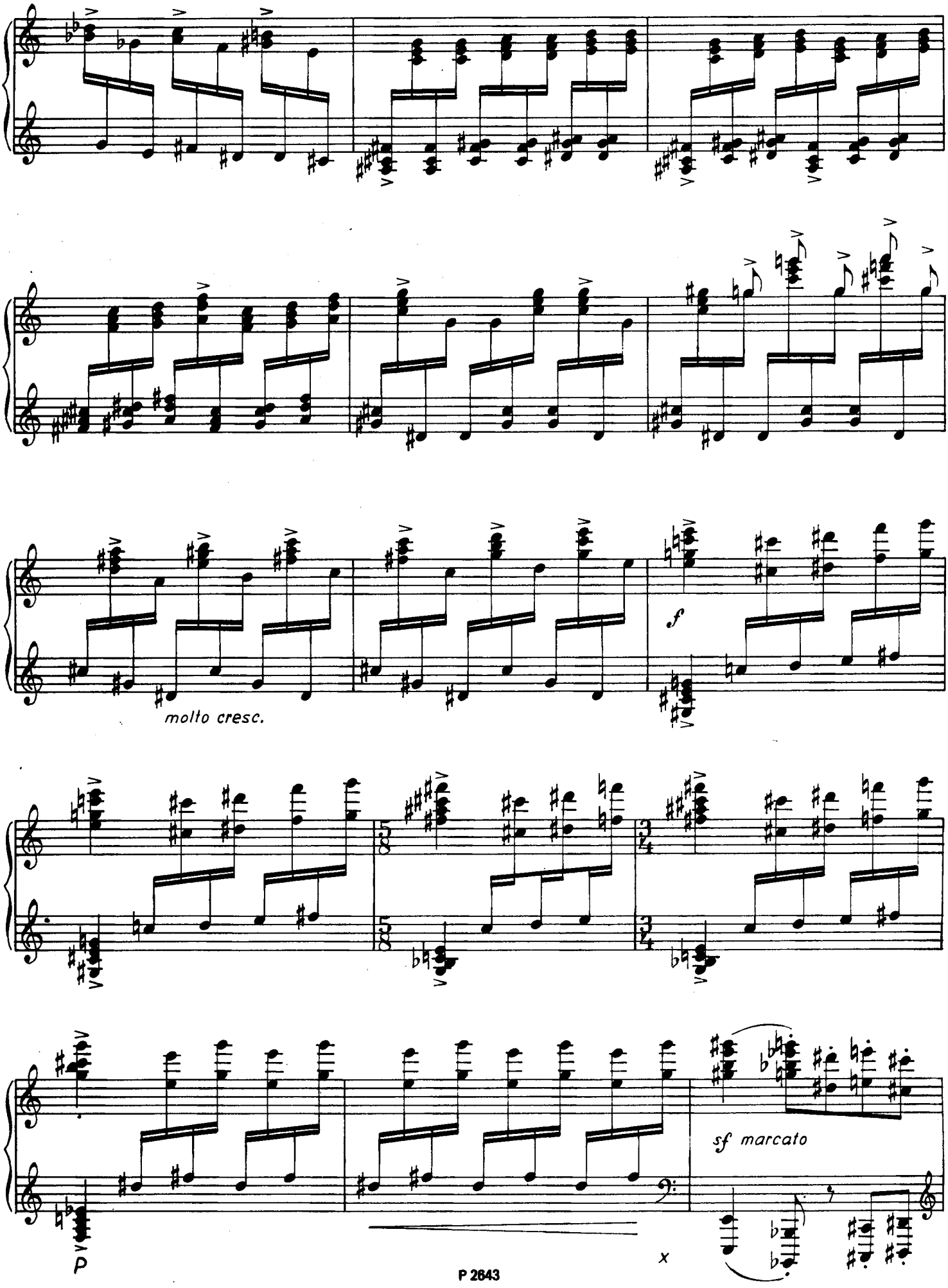
molto cresc.
f
sf marcato
P
x

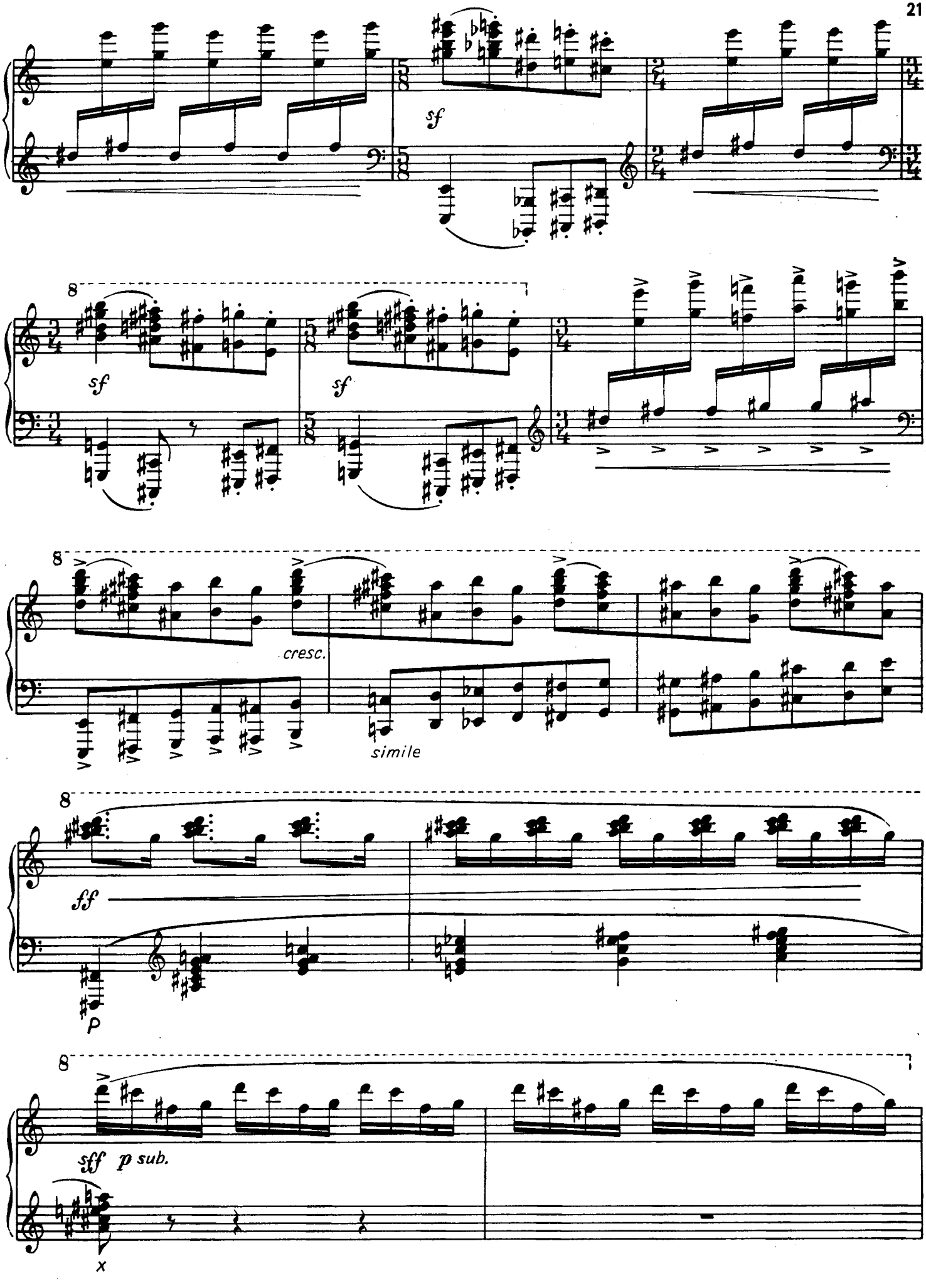
sf
8
sf
sf
8
cresc.
simile
8
ff
P
8
sff p sub.
x

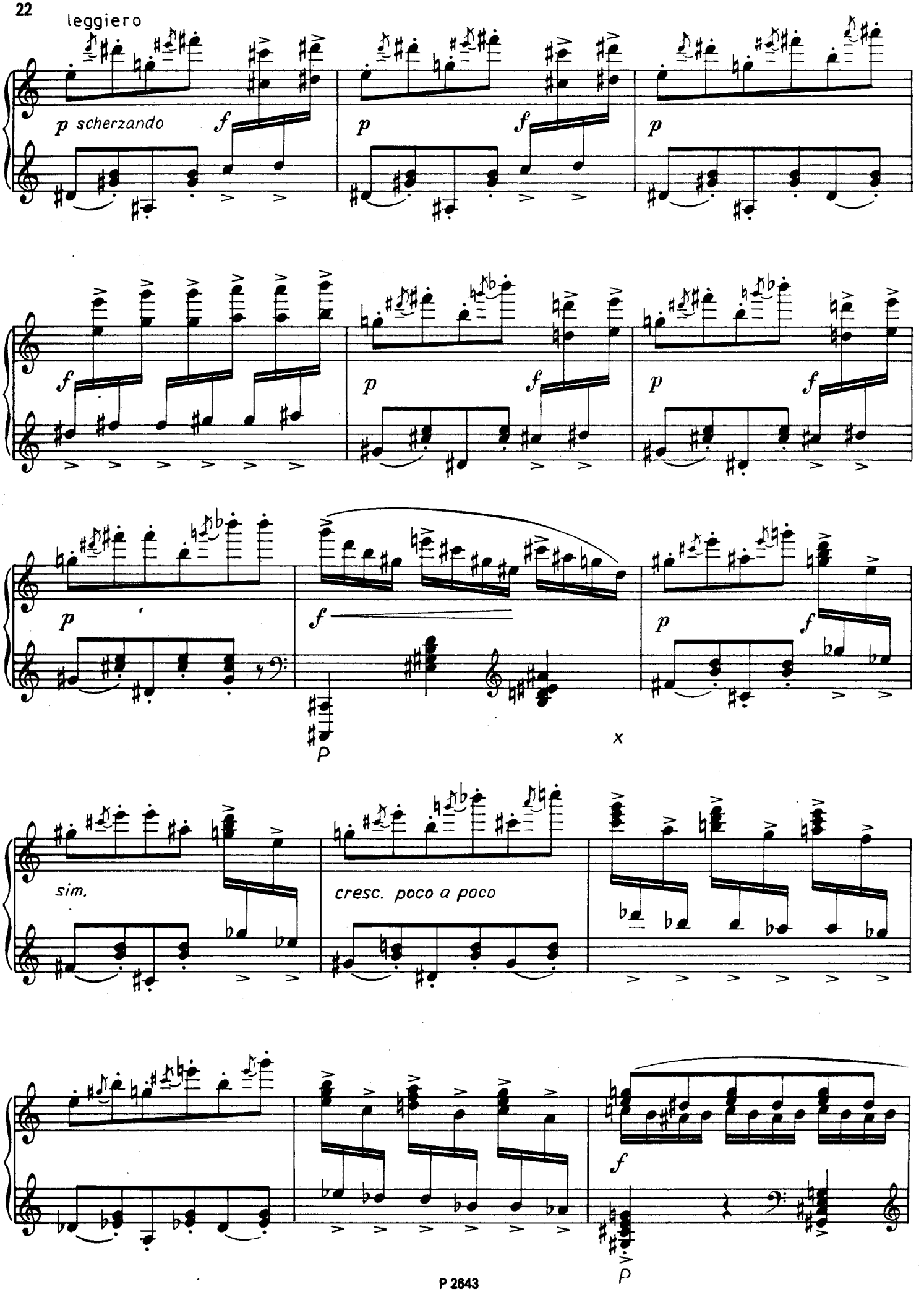
leggiero
p scherzando
f
p
f
p
f
p
f
p
f
p
f
p
f
p
f
x
sim.
cresc. poco a poco
f
p

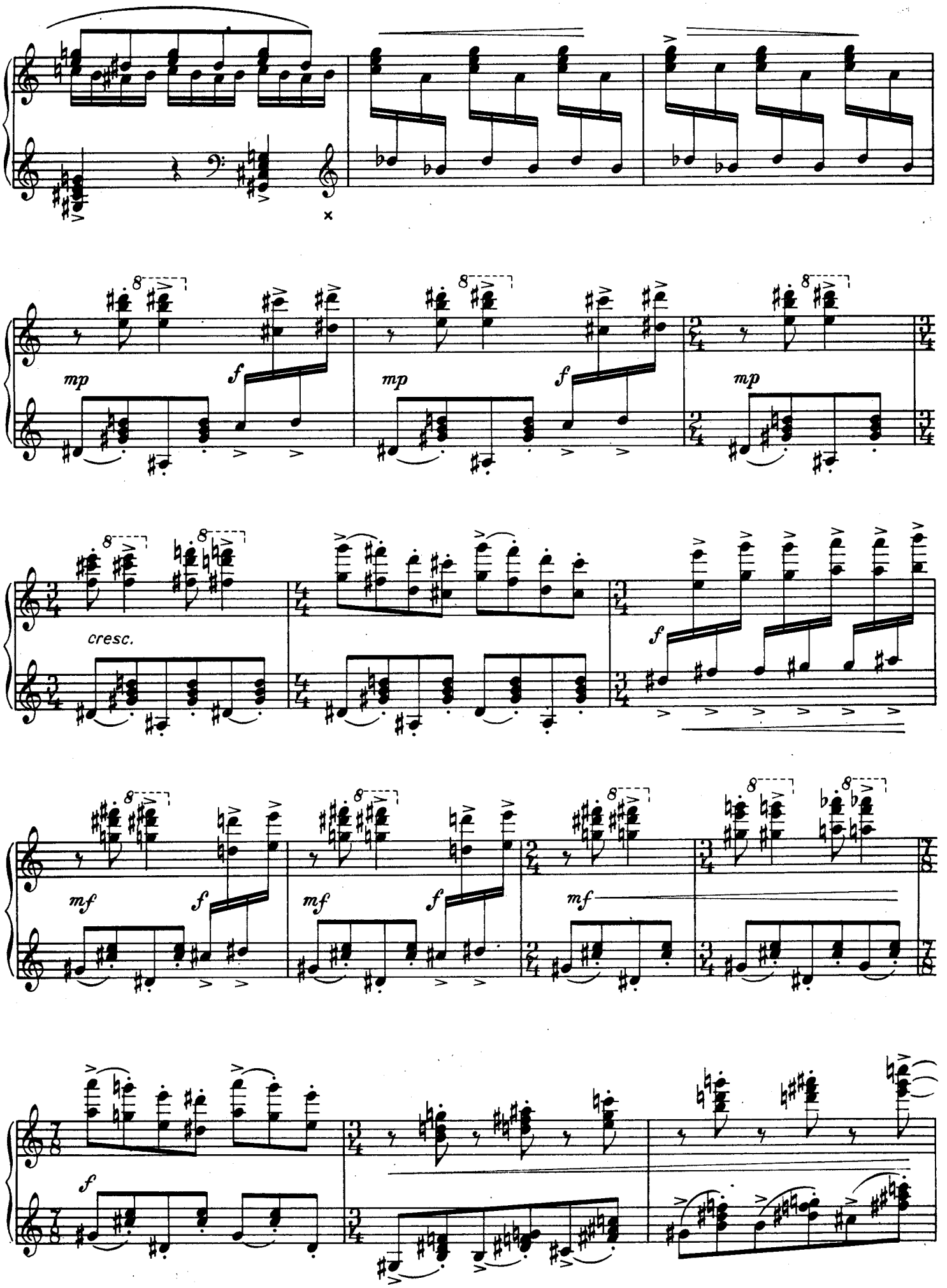
mp
f
mp
f
mp
cresc.
f
mf
f
mf
f
mf
f

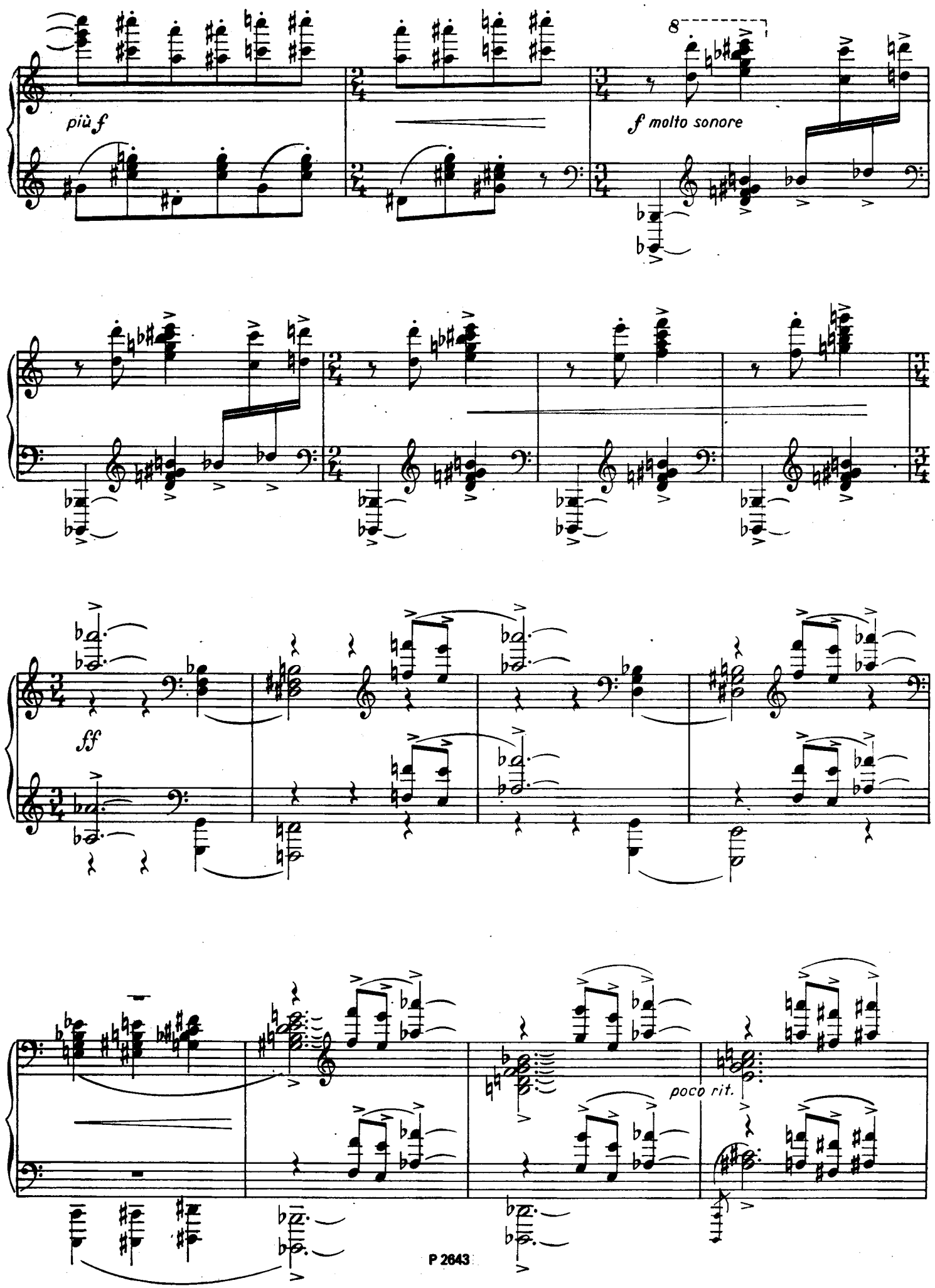
più f
8
f molto sonore
ff
poco rit.

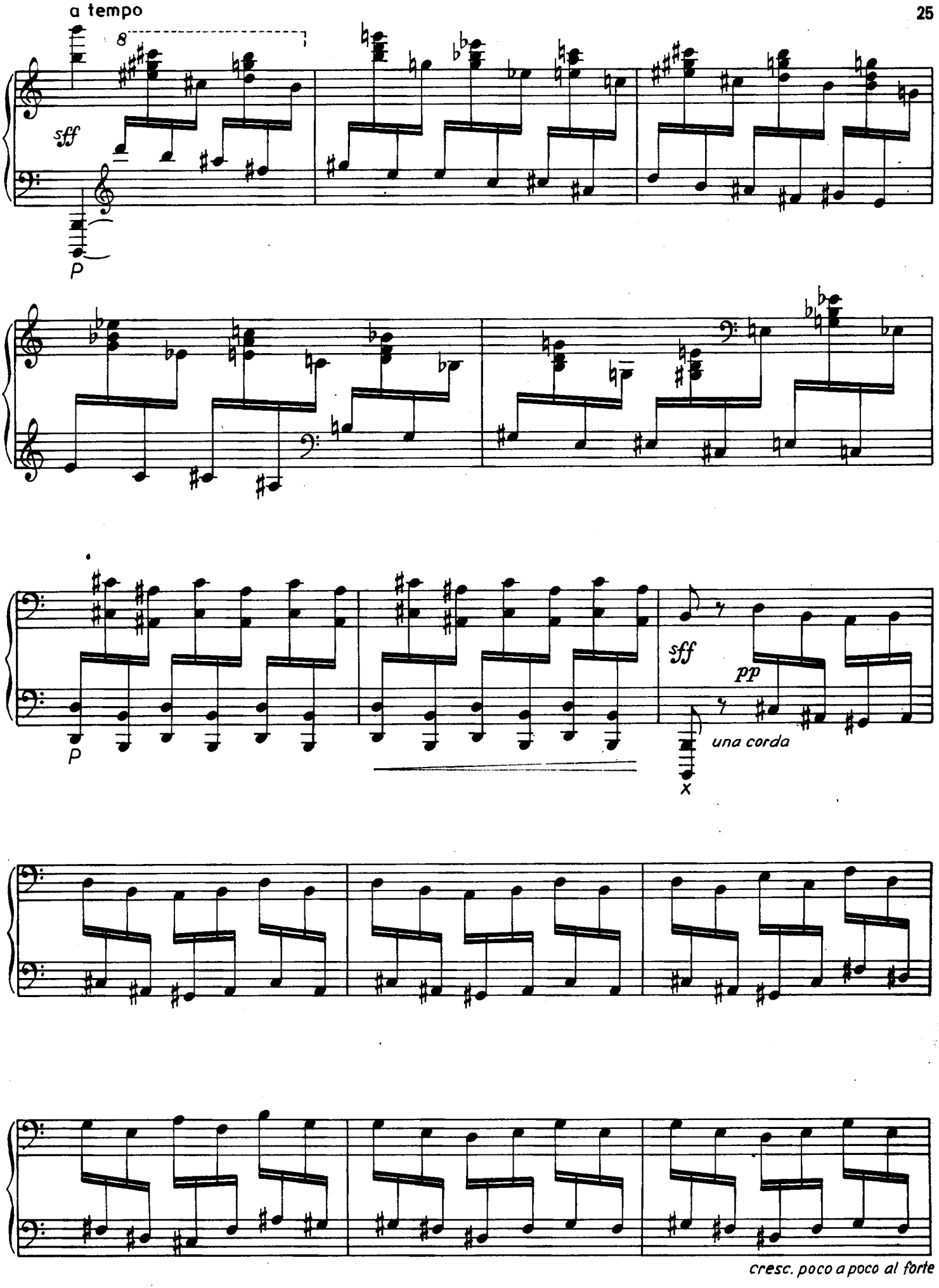
a tempo
8
sff
P
P
sff
pp
una corda
x
cresc. poco a poco al forte

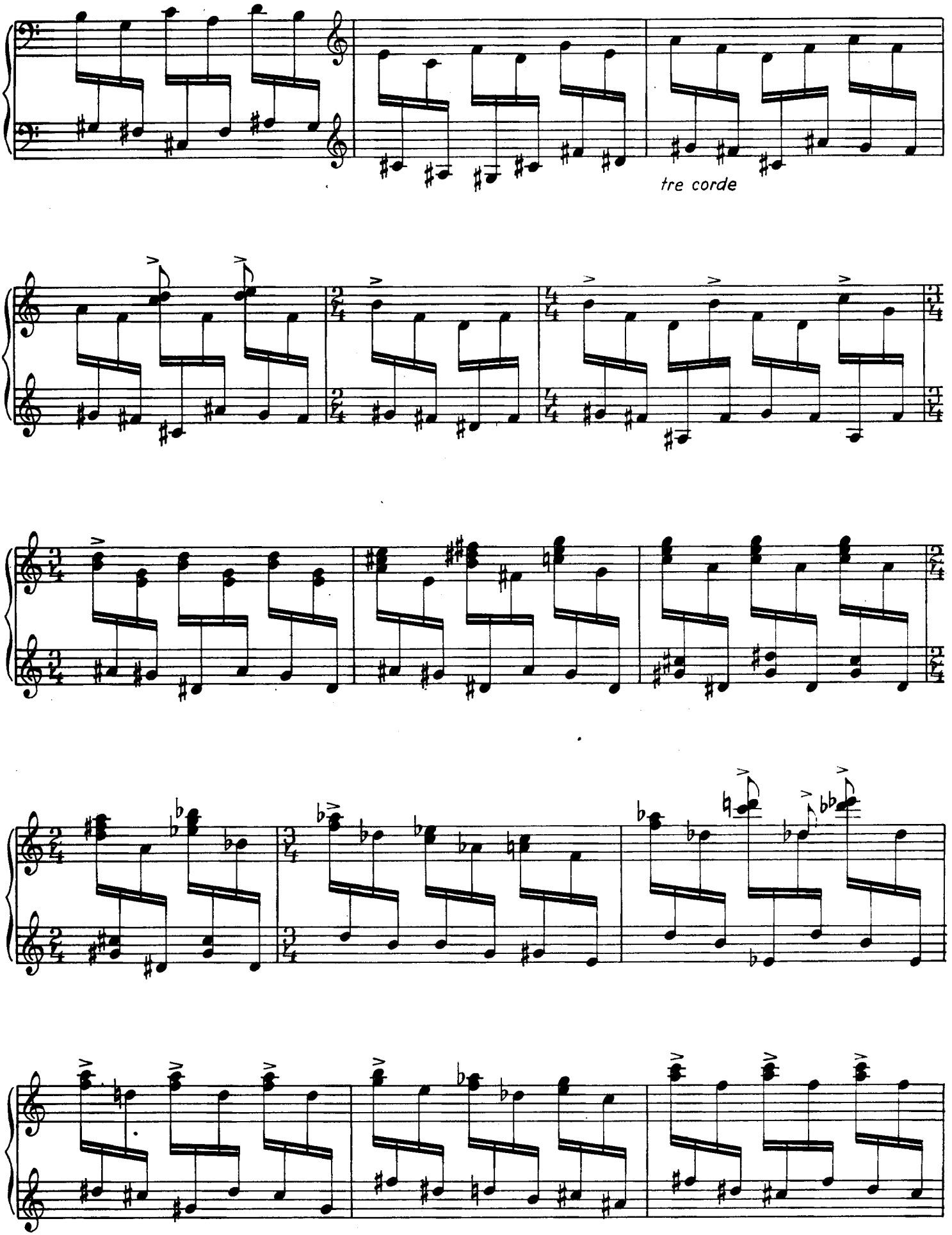
tre corde

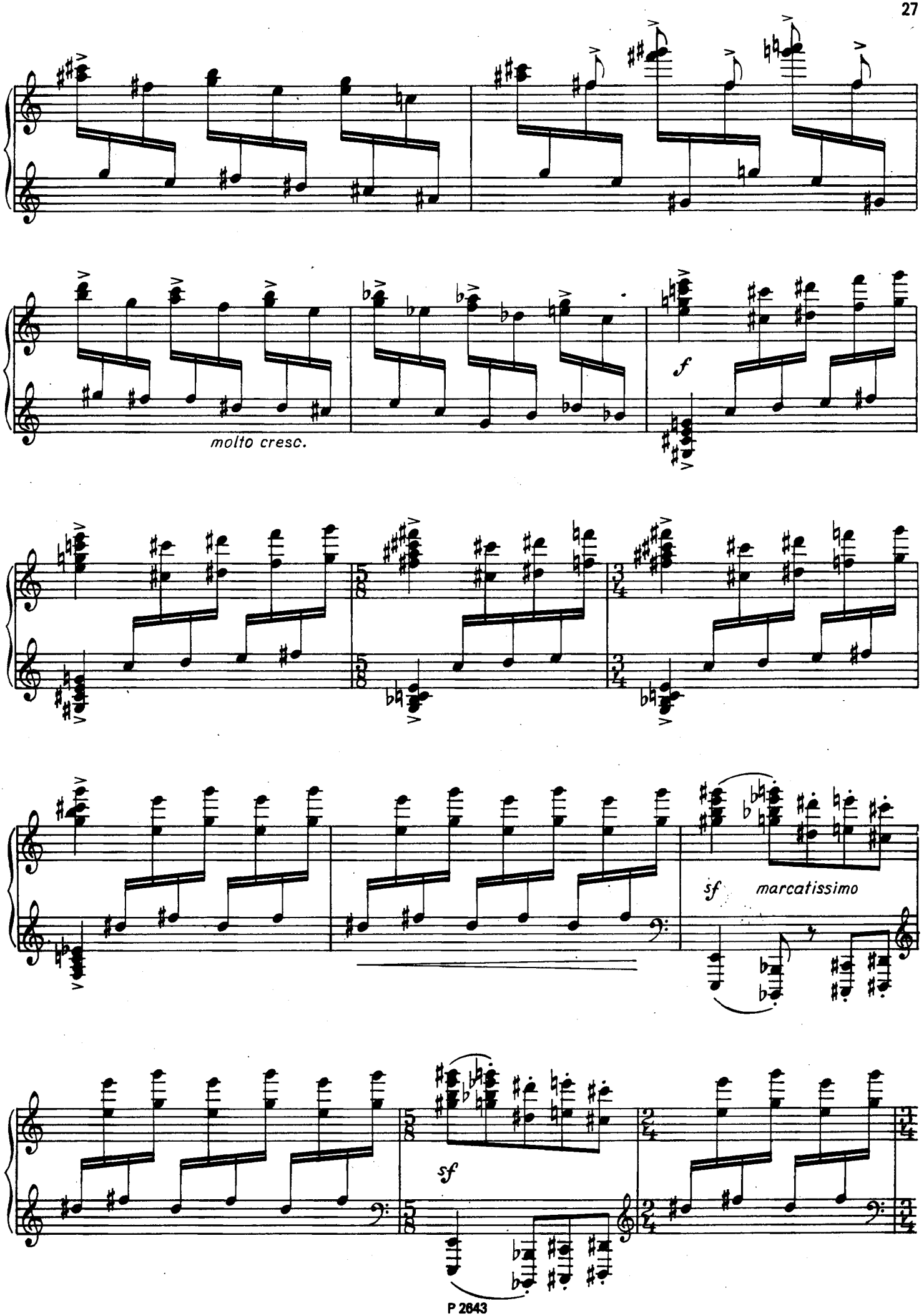
molto cresc.
f
sf marcatissimo
sf

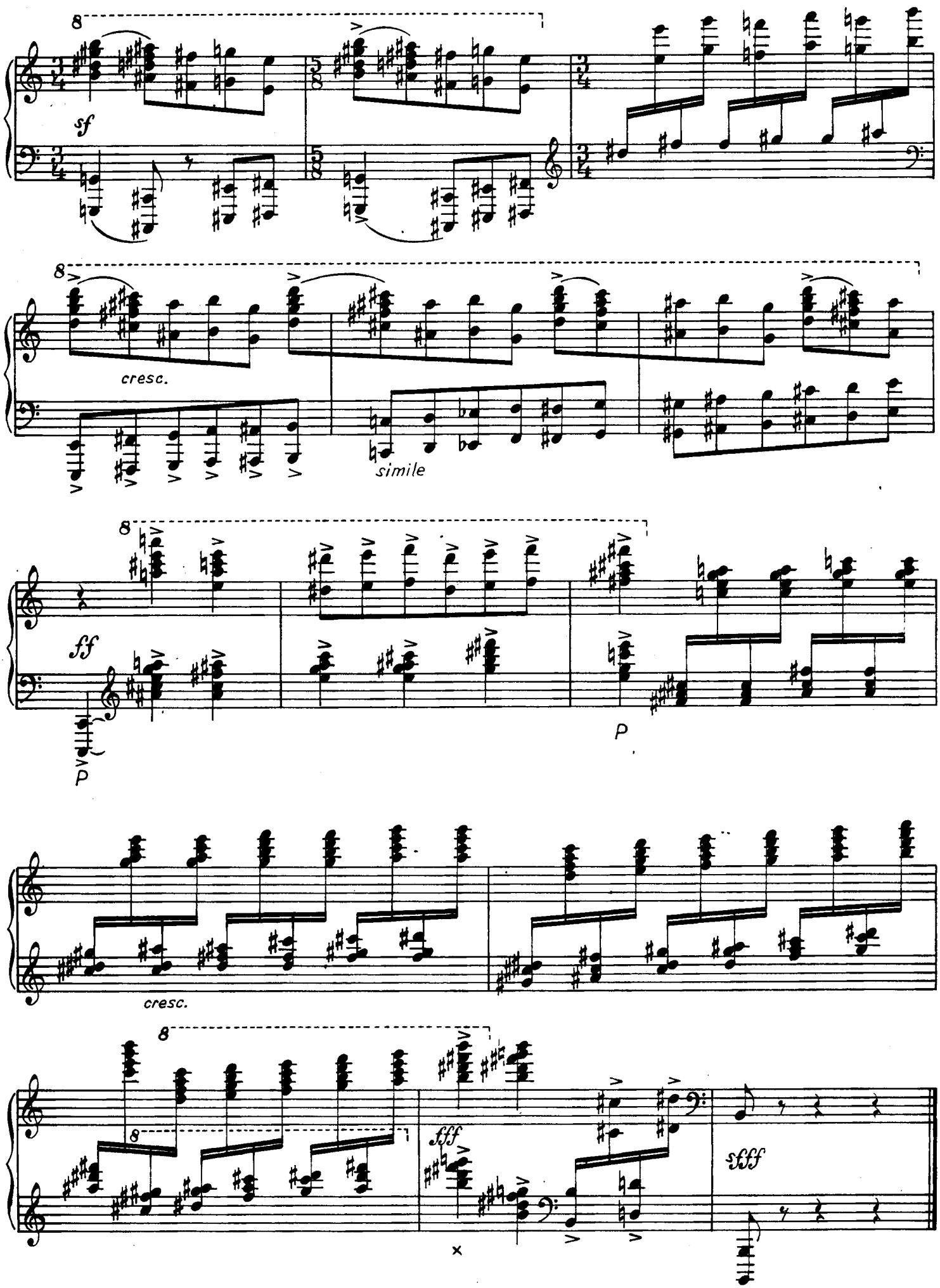
8
sf
cresc.
simile
ff
P
P
cresc.
8
8
fff
sfff